

Synpunkter angående Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen

I den rapport som framställts av Riksantikvarieämbetet angående Farokonventionen förordar man en ratificering av Farokonventionen. Anledningen är att det skulle ses som en slags solidaritetshandling med de länder där motsättningar finns mellan olika etniska grupper och där kulturarvet tidigare har gjorts till militära mål. Konventionen lyfter istället fram kulturarvet som ett tänkbart redskap för förhindrande av konflikter.

Dessutom menar man att kulturarvet ska ses som en resurs för ekonomisk- och social hållbarhet, samt att den kan vitalisera, bredda, inspirera, berika och fördjupa samtalet med det omgivande samhället kring kulturarvsfrågor.

Vid en genomläsning av hela rapporten så finns där emellertid ett antal punkter i konventionen som upplevs motsägelsefulla och inte riktigt genomtänkta. Här ges exempel på de två, i mitt tycke, mest problematiska punkterna:

1. Konventionen betonar att varje individ ska tillerkännas rätten att få vara med och uttolka vad kulturarvet kan vara och att kulturarvet ska ses som en betydelsefull resurs för individ, det så kallade mångfaldsperspektivet.

Kommentar: Det problematiska här är att man i nästa andetag anger att kulturarvet ska ses som en ekonomisk resurs och att urvalet av kulturarvet fram för allt ska spegla samtiden. Med andra ord har författarna av konventionen redan fastslagit sin egen tolkning och syn på kulturarvet. Hur vet vi att medborgare i olika länder/regioner/kommuner delar den här synen? Många av de människor jag möter i mitt dagliga arbete i museivärlden har inga som helst tankar kring kulturarvet som ett ekonomiskt kapital utan finner en inre tillfredsställelse av att uppleva och utforska sitt eget ursprung och sin bygds historia.

Risken med ett fokuserande på samtiden är att vi till slut blir historielösa och tappar tråden mellan det som varit och komma skall. Här följer ett tänkvärt citat av Thomas Hylland Eriksen, professor i socialantropologi vid Oslo universitet (tidskriften *Axess*, december 2004): ”Det är omöjligt att förstå sig framtiden utan att tänka på det förflutna. Nutiden är bara en länk som förbinder det förflutna med framtiden. När nutidsfixering dominerar blir historien underhållning och framtiden ointressant”.

2. Konventionen framför även idén om att man genom kulturarvet kan skapa en slags europeisk kollektiv identitet, att man kan se Europa som en historisk världsdel.

Kommentar: Denna idé är både oroväckande och visar på en bristande kunskap om den historiska utvecklingen i Europa. Allt sedan homo sapiens blev till har människor förflyttat sig enorma sträckor, haft långväga kontakter och idkat byteshandel långt utanför våra nutida nationsgränser. Här i Vilhelmina kommun visar exempelvis fornfynden från järnåldern att kontakterna varit vanligare österut, mot Ryssland, än med Sydeuropa.

Dagens europé reser på semester över hela världen, köper japanska bilar, äter tacos till middag och kan gå på kvällskurser i afrikans- och orientalisk dans. I dagens oroliga värld flyr människor lite var stans från sina hemländer. Här i Vilhelmina ser vi dagligen människor ute

på gatan som flytt från krig och förföljelse, och det är inte bara européer. Det existerar med andra ord ingen europeisk kulturgräns och det är heller inte önskvärt om Farokonventionen strävar efter mångfald och en konfliktfri värld. Tankarna kring Europa som en historisk världsdel för dessutom tankarna tillbaka till 1600-talets Sverige då kungamakten använde fornlämningar och fornfynd för att manifesteras stormakten Sverige eller ”vår svenske och göte nations gamla och märkelige bedrifter”, som det hette.

Sammanfattningsvis finns det ett par viktiga punkter som borde diskuteras mera ingående och klargöras för att Farokonventionen ska anses trovärdig och erkänna alla människors lika värde. Dessutom, om målsättningen är att den ska kunna implementeras hos alla i samhället och inte bli en så kallad ”skrivbordsprodukt”, måste språkbruket i konventionen bli mindre abstrakt så att den kan förstås av alla och envar och inte enbart av så kallade ”kulturavsexperter”.

Jag anser därför att Farokonventionen måste diskuteras och genomarbetas ytterligare om den ska bli trovärdig och därmed ratificeras.

Laila Eliasson

Museiintendent /Vilhelmina museum/Vilhelmina kommun